

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р инж. Милена Тенчева Кичекова

член на научно жури,

съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”

№ 63 от 31.01.2017 г.

за дисертационен труд на тема:

„АНАЛИЗ НА УСЛОВИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ НА РАБОТНОТО МЯСТО В УЧИЛИЩА И УНИВЕРСИТЕТИ”

разработен от **Ялчън Карагъозлер,**

докторант на самостоятелна подготовка в професионално направление

„Архитектура, строителство и геодезия” по докторска програма

„Техника на безопасността на труда и противопожарна техника“

за присъждане на образователна и научна степен “Доктор”

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: проф. д-р инж. Стефан Терзиев

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложение на ЗРАСРБ и Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките” на ВСУ „Черноризец Храбър”.

1. Общо описание на представените материали.

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е в обем от 123 страници и се състои от увод, 5 глави, 51 фигури, 16 таблици, списък на публикациите по дисертационния труд, автореферат по дисертационния труд, списък на литературните източници, включващ 148 заглавия, от които 105 на турски език и 43 на чуждестранни автори.

2. Кратки биографични данни.

Докторантът Ялчън Карагъозлеер е роден през 1962 г. в Република Турция. Бакалавърска степен завършва в Анадолски университет, специалност „Управление и организация”, а магистърската степен в университет „Йени Йюзйъл” през 2004г. специалност “БЗУТ“. От 1995г. до 2009г. е директор на дирекция „Гражданска защита” към МВР на Република Турция. От 2009г. е гост-

преподавател в „Намък Кемал“ университет, а от 2013г. - гост- преподавател и в „Йени Йюзйъл“ университет.

3. Актуалност на разработената тема.

В дисертационния труд се разглеждат актуални проблеми, свързани с безопасни условия на труд, с културата и климата за безопасност в училища и университети. Когато на тях не се отделя достатъчно внимание възникват трудови злополуки, губи се работоспособността поради трудова злополука, а в много случаи човек губи живота си. Най-важната причина за това е неотдаването на достатъчно внимание на безопасните условия на труд във всички сфери на човешката дейност, включително и образователната.

За постигане на изискваната култура и климат на безопасност от съществено значение е непрекъснатото обучение и възпитание, преминаващо през различни образователни структури: училище и университет. Учениците и студентите учат, възпитават се, придобиват умения, навици и квалификация в безопасна среда, за да могат да изискват, да осигуряват и да поддържат такава и в бъдещата си реализация. В съвременните условия на активно обновление на техническите съоръжения, с нови изисквания за тях, с интензивен и напрегнат производствен процес, по-горе изложеното е с още по-голямо значение.

Върху анализа на условията за безопасност в училище и университета е посветен дисертационният труд, което показва актуалността му.

Поставена цел: „Подобряване условията на безопасност на работното място в училища и университети“.

Тази цел се постига в резултат на проведен анализ и оценка на условията на безопасност на работното място в училищата и университетите. В тази връзка в дисертационната работа се поставят за разрешаване задачи, отнасящи се до разкриване на теоретико-методологичните основи на безопасните условия на труд, както и до провеждане на анализ на резултати от анкетни проучвания,

За постигане на целта са формулирани за решение следните задачи:

1. Да се разкрие същността и ролята на културата на безопасност в училища и университети. Да се представят методически указания на система за управление

на безопасността и чрез анализирането им да се разкрие същността и действието ѝ. Да се предложи модел на “безопасна работа“.

2. Да се проведе анализ, да се потвърдят и да се разширят знанията за същността на основните понятия, отнасящи се до безопасните условия на труд. Да се разкрият условия на работа, водещи до трудови злополуки и факторите за отстраняването им. Да се предложи методична основа за формиране на изисквания, представящи се като нормативни, да се анализират основните им елементи, осигуряващи безопасни условия на възпитание, обучение и труд в училището и университета.

3. Въз основа същността и характеристиките на риска и въз основа на сравнителна оценка да се разработи методологична основа за измерение на безопасността при работа. Да се предложи методика за количествена оценка на риска, както и методология за управлението му.

4. Да се анализират методичните основи за изграждане безопасни условия в училища и университети, да се разкрият особеностите и рисковите фактори за собствената безопасност и безопасния начин на живот.

5. Да се анализират резултатите от анкетни проучвания, като в резултат на обобщаването им се формират насоки за подобряване условията на безопасност на работното място в училища и университети.

4. Кратка аналитична характеристика на дисертационния труд.

Първа глава започва с въведение в изследваната проблематика и с анализ на безопасната среда на работните места в училища и университети, като са представени възможни заплахи и рискове в реална основа, разкрита е същността на климата и културата на безопасност. Представени са организационната и управленческа гледна точка на културата на безопасност.

Изложеното в анализа, направените изводи във връзка с него, основателно определят целта и решаваните задачи за постигането ѝ.

Във втора глава са представени теоретико-методическите основи на безопасни условия на труд. Анализирана е работната среда и условията на труд. Изяснено е съдържанието на организационния климат. Представен е подход за

анализ на безопасността с отчитане взаимодействието на участващите на всички нива. Отчетено е значението на лидерската роля. Представена е организация на дейността при осигуряване безопасни условия на труд и методически указания за система за управление.

В **трета глава** на база същността на основни понятия в безопасността при работа, са определени свързаните с тях характеристики. Определени са елементите на риска, видовете рискове и техният произход. Анализирани са методичната основа за измерения на риска и количествените му характеристики.

Четвърта глава изследвае безопасната среда в работните места в училища и университети и факторите за осигуряването им. В по-широк аспект е разкрита същността на основните понятия „условия на труд“. Анализирани са трудовите злополуки, като са определени съставните елементи на правилник за осигуряване на безопасни условия на обучение, възпитание и труд в университети.

В **пета глава** са представени резултатите от проведено анкетно проучване за удовлетвореност от климата по безопасност в училища и университети, като въпросите се отнасят до : Професионална компетентност; * споделено разбиране за безопасността; * лидерска роля на ръководството; * финансовите възможности на университета; * използване лични предпазни средства; *значение от инспекциите по безопасност. За анкетирането се използва примерно представена скала за климата на безопасност. Приложен е методичен подход за организиране на анкетата, структуриране на участващите в него. Анализирани са резултатите за скала на удовлетвореност от климата по безопасност.

5. Методика на изследването.

Избраната методика е в отговор на поставената цел и задачи на дисертационния труд. При изследванията основно са използвани както на структурен и системен анализ, така и сравнителен метод.

6. Приноси на дисертационния труд.

Приносите, получени в резултата на извършеното изследване, имат научно-приложен и приложен характер.

Към **научно-приложните** приноси следва да се отнесат следните приноси:

1. Представени са методически указания на система за управление на безопасността. Чрез формиран подход за оценка на работното място е изграден модел на “безопасна работа“. Проведен е анализ, който потвърждава и разширява знанията за основните понятия за безопасни условия.
2. Предложена е методологична основа за измерения на безопасността при работа, която е изградена на базата на характеристиките на риска и на базата на сравнителна оценка и нормативни изисквания. На основа сравнителен анализ на системи за оценка на риска и управлението е предложена методология със скала за оценка.

Към **приложните приноси** следва да се отнесат следните приноси:

1. Предложена е методична основа за формиране на изисквания, която позволява да бъдат надградени като нормативни, с възможности за осигуряване безопасни условия на възпитание, обучение и труд в училища и университети.
2. Представени са резултати от проведена анкета за проучване удовлетвореността от климата по безопасност в училища и университети. Проведеният анализ на резултатите от отговорите на въпросите формира насоки за подобряване климата на безопасност.

7. Публикации по дисертационния труд.

Във връзка с дисертацията са представени 2 публикации. Те са колективни и отразяват основните резултати от дисертационния труд.

1. Yalcin Karagozler, Stefan Terziev, Oguz Ozyaral, SAFETY PROTECTIVE MEASURES IN UNIVERSITY PREP, p.558-561. 7th International Scientific Conference ARCHITECTURE, CIVIL ENGINEERING-MODERNITY, 28 – 30 May 2015 Varna, Bulgaria, Varna Free University “Chernorizets Hrabar”, Faculty of Architecture

2 Karagozler Yalcin, Terziev Stefan, ANALYSIS OF THE SURVEY ON THE LEVEL OF SATISFACTION WITH THE SAFETY ENVIRONMENT IN SCHOOLS AND UNIVERSITIES, IX International Conference on Civil Engineering Design and Construction – 2016, 15-17 September, Varna, Bulgaria, Varna Free University “Chernorizets Hrabar”, Faculty of Architecture

8. Оценка на състоянието на автореферата.

Представеният ми автореферат е в обем от 45 старници и е разработен в

съответствие с изискванията. Той отразява основните положения и научно-приложните приноси на дисертационния труд. Докторантът познава съвременното състоянието на решаваните проблеми и правилно ги анализира.

9. Препоръки и забележки по дисертационния труд.

Към представената ми дисертация нямам критични бележки. Имам няколко препоръки:

1. Съобразно профила на училището и университета, да се разработят типизирани методики и наредби за безопасни работни условия, които съобразно техническите новости да се актуализират периодично.
2. Анкетирането по скалата за климата на безопасност да се провежда системно, като се разшири и резултатите от него да се сравняват с такива за еднотипни образователни структури и да им се дава широка публичност.
3. Резултатите от т.11.2. да бъдат достойни на структурите по трудова медицина.

10. Заключение.

Разработената дисертация е актуална в теоретично и практическо направление. Представени са съвременни модели на безопасни работни места, модели за управление на риска, безопасно възпитание, образование, култура и безопасен начин на живот и адекватните им модели. Проведени са теоретични и експериментални изследвания върху тях. Всичко това ми дава основание да изразя положителната си оценка за дисертационния труд на Ялчън Карагьозлер и напълно убедено си позволявам да препоръчам на почитаемото научно жури да му бъде присъдена образователната и научна степен „ДОКТОР” по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, докторска програма „Техника на безопасността на труда и противопожарна техника”.

17.02. 2017 г.

Рецензент:

/доц. д-р инж. Милена Кичекова/